

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת לך לך, תשפ"ו

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 5:47	Minneapolis, MN - 5:44
Brooklyn, NY - 5:35	Miami, FL - 6:21
Chicago, IL - 5:25	Monsey, NY - 5:34
Houston, Texas - 6:17	Montreal, Quebec - 5:24
Johannesburg, S. Africa - 6:05	Passaic, NJ - 5:35
Lakewood/Deal, NJ - 5:37	Toronto, Ontario - 5:51
London, UK - 4:19	Yerushalayim - 4:14
Los Angeles, CA - 5:42	Zurich, Switzerland - 4:52

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

לך לך

הנפש אשר עשו בחרן, כי אברהם לימד להם אמונה ותורה. (נערך לכבוד יציאת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה מוהר"ר נתן צבי צוק"ל).

והנה בגמ' קדושים אם יש אפשרות רק לאחד ללמוד, אמרו הוא ובנו, הוא קודם, ואם היה בנו ממולח (מבין יותר) בנו קודם.

(ואגב, בלשון ממולח, ע' הקדמת בן המחבר לנוב"ד"ה והנה אין בית המדרש, שפי' כי אם יש יותר מלח במוחו הוא יותר חכם. וע' הוריות י"ג ע"ב ורש"י הטובל אצבעו במלח מחזיר הלימוד שנשתכח ע' שנה. וע' פרדס"י ריש בא עמ' ס' אי גורסים ממולא).

וצ"ע דאם הוא קודם לבנו, אמאי ישנתה משום שבנו ממולח טפי. וע' ס' והאיש משה פ' וילך מר"מ סולובייציק זצ"ל שאמר הטעם דבנו נבון קודם משום שמלמד מצות ת"ת יש מצוה להרבות תורה בעולם. ויש לעיין במקור הך מצוה. וע"ש מדכתיב שימה בפייהם, ולכא' המצוה שימה באזניהם, ות"ל כנ"ל.

והביא מקור לזה מדברי כתר ראש אות ס"ד בשם הגר"א ששאלו לו ע"ד קבלת פרס מלמודו לחלק כיששכר וחבלון שנראה בהשקפה ראשונה שלמדו רק בשכר, ואמר מותר, ואדרבה אם עינו צר ליתן חלק מלמודו לאחר נראה מזה שרצונו לקבל שכר לעצמו ולמעט רצון בוראו מפני רצונו. אבל צריך שיהיה מטרת חפצו ומגמתו רק שיעשה רצון הבורא ית"ש ומיניה יתקלס עילאה, שאם לא יקבל פרס ילמוד רק חצי היום וכשיקבל פרס ילמוד כל היום, ויהיה נחת רוח להקב"ה על ידו מיום שלם.

ולכא' היה נראה כוונתו שאם לומד כל היום מקיים בזה יותר מצות ת"ת, אבל ר"מ סולובייציק זצ"ל נקט שאם חולק חצי השכר לחבירו הרי חצי המצוה ג"כ לחבירו, ואינו מקיים בזה המצוה טפי, וגם אין הטעם כדי שחבירו יקיים מצות ת"ת דהרי אם אין לו שותפות יששכר וחבלון הריהו מקיים מצות ת"ת במה שאפשר לו ללמוד, אלא ע"כ טעם הגר"א משום שיש מצוה להרבות תורה בעולם.

וכע"ז משכונת אפרים בורדיאנסקי שבת ס' ל"א בשם הגר"ח.

וע' ס' והגדת מר' יעקב גלינסקי זצ"ל פ' ואתחנן ק"ז בשם הגרי"ז בנו ממולח קודם כי הוא ילמד יותר לאחרים ועיקר מצות ת"ת ללמד, וע' דעת חכמה ומוסר עמ' מ"ט שהק' אמאי יתן משלו עבור בנו, ות' משום שכר סרסור להרבה תורה ירוחי יותר, או משום נושא בעול. וע"ש מעשה ר' ישראל שמעל ע"ד ל"ב חסיד ושאל אם פעם נכנס לחנוני ואמר לו לילך לבהמ"ד והוא יהיה חנוני במקומו. וע"ש להוכיח כן ממה שנתן אדם ע' שנים לדוד.

וע' קובץ המועדים פסח ח"ד עמ' רצ"ז מר' יעקב ויינברג שהק' דמשמע בגמ' דוקא בנו ממולח ולא בן חבירו, אף דלפי הנ"ל הרי יש מצוה של הרבצת תורה. ות' ופי' שהמצוה של ושנתם, הוא שיראה שבנו ילמד משא"כ בן חבירו אין מצוה אלא שילמד עמו ואין מצוה לראות שבן חבירו ילמד לבדו, ובזה פ' בגמ' הנ"ל.

והביאור כמ"ש בס' בעקבות משה טוקצינסקי סוף בראשית במה שמצינו שחייב ללמד בנו בשכר ולא בן חבירו, ופי' בשם ר' אייזיק שר דשאני חיוב לאחרים שהוא חלק ממצות ת"ת שלי ללמוד עמו משא"כ לבנו הוא מצוה שבנו ילמד בעצמו ולכן אפשר גם ע"י שליח וחייב לשכור. וכע"ז ע' פנ"י קדושים כ"ט ע"ב וכן זכר יצחק בקו"א א' ח'.

מרן ראש הישיבה הגאון הרב נתן צבי פינקל זצלה"ה י"א במרחשוון תשע"ב

קדוק מיוחד נהג **מרן ראש הישיבה הגאון הרב נתן צבי פינקל זצלה"ה** במידת הכרת הטוב.

חשבונותיו במידה זו היו דקים. פעמים רבות אפילו אותו אדם שמרן רה"י חש כלפיו הכרת הטוב לא ידע להסביר על מה ולמה מכיר לו רה"י טובה.

באחת הפעמים, פגש מרן רה"י יהודי שלמד בישיבה בזמנו. רה"י בירכו לשלום בחביבות והתעניין בשלומו ובענייניו כידיד ותיק. אותו יהודי התפלל באזני מרן, אמנם הוא זוכר שלמד עם רבינו לפני עשרות שנים בישיבה, אך כמעט ולא היה קשר ביניהם, ובפרט שכבר חלפו כארבעים שנה מאז?

הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את (יב, יא)

רש"י: עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם.

למדנו מדברי חז"ל כי חיוב הבאת השלום בין איש לאשתו הוא גם במקום שלכאורה נראה שאין בזה צורך גדול כ"כ. שהרי כאשר מתבוננים בהנהגת פרישות וצניעות זו של אברהם, מתעוררת התפעלות עצומה. היאך לא הכיר אברהם אבינו את שרה לאחר שנים כה רבות שהיה נשוי לה, הלא לכאורה פרישות זו אינה מצויה אף במלאכים, כפי שמוא במדרש (ילקו"ש בראשית, רמז מד) שכאשר המלאכים ירדו לארץ בדור המבול, נכשלו בבנות הארץ.

למדים אנו מכאן את גודל צדקותו ופרישותו של אברהם אבינו מכל עניני העולם הזה.

אך הנה מצינו שכתוב (בראשית יח, ט): "ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל", ואייתא בגמרא (ב"מ פז, א), "יודעים היו מלאכי השרת ששרה אמנו באהל היתה, אלא מאי באהל, כדי לחבבה על בעלה". מבואר, שאף על פי שהבעל פרוש מכל ענייני עולם הזה, והוא עומד בקדושתו יותר ממלאך ה' צבאות, ואינו מכיר את אשתו מתוך צניעות שבשניהם, ונראה כמי שאינו שייך כלל לכל ענייני ביתו ואין לו מכך כל תועלת, אך מכל מקום מצוה להרבות שלום בין הבעל לאשתו ולחבב את האשה על בעלה.

מרן ראש הישיבה הגאון הרב נתן צבי פינקל זצלה"ה

בין אדם למקום ובין אדם לחבירו תלויים זה בזה

בין אדם למקום ללא בין אדם לחבירו - חסר בעצם הקיום

במיכה [ז כ] נאמר "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם". ומבואר שמידת החסד היא מידה עיקרית אצל אברהם, ומאיך ידוע כי אברהם אבינו הוא אבי האמונה, וכמ"ש בברכות [ז, ב] 'אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מיום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון'. ויש להתבונן בשייכות שבין ב' עניינים עיקריים אלו שבאברהם אבינו ע"ה, מידת החסד ומידת האמונה.

והנה בתורה ישנה החלוקה לב' עניינים אלו, מצוות שבין אדם לחבירו ומצוות שבין אדם למקום. ואמנם יש הסוברים, כי בין שני חלקי המצוות, מצוות שבין אדם לחבירו ומצוות שבין אדם למקום, אין כל שייכות, ועל כן מקפידים בעיקר א' משני חלקים אלו, כגון על מצוות שבין אדם למקום ולא מקפידים כ"כ על מצוות שבין אדם לחבירו. ואכן יש גם העושים להיפך, כאשר מקפידים בעיקר על מצוות שבין אדם לחבירו ולא מקפידים כ"כ על מצוות שבין אדם למקום. ודבר זה הוא טעות גמורה, משום שכאשר ישנה הקפדה על האחד בלי שמקפיד באותה המידה אף על החלק השני, הרי שאין זה חסרון רק בשלמות האדם ובשלמות קיום המצוות. אלא חסר בעצם קיום המצוה שכן מקפיד לקיימה. זה העושה חסד אולם אינו מקפיד על מצוות שבין אדם למקום, הרי שחסר בעצם החסד שהוא מצוה שבין אדם לחבירו. וכן מי מקפיד על קיום מצוות שבין אדם למקום, אולם אינו מקפיד כ"כ על קיום מצוות שבין אדם לחבירו, חסר לו בקיום המצוות שבין אדם למקום, אף על פי שמקפיד לקיימן כהלכתן. וכמו ששינוי (אבות פ"ג מ"י), "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו", שלזה בלא זה אין קיום כלל. ופשוט שזה שאין רוח המקום נוחה הימנו, הרי שכל עצמיותו משתנה מקצה לקצה, ולא מדובר באיזה חסרון מסוים אלא שאותו אדם מאבד מכלל צורתו.

והנה האחדות והאהבה שבין אדם לחבירו זה ההיכר תימצא לכבד את הקב"ה, שכאשר שעושים חסד בין אדם לחבירו, לא עושים את החסד רק עבור זולתו, אלא עושים את רצון הבורא יתברך בכך שמקיים הצויו של "ואהבת לרעך כמוך". ומצוה זו היא חיוב גמור בדיוק כמו ציצית ותפילין, ולא כפי שהעולם מתייחסים לכך כמי שעושה איזו טובה מיוחדת, או שהוא מיוחדת בהרגשה שלו, כאשר מרגיש את זולתו ומכח זה עושה את מעשה החסד, אלא זו מצוה וחיוב מאת השי"ת. ואמנם ודאי הוא שאם אין את האהבה בשביל השני, חסר במעשה החסד, חסר בקיום המצוה של "ואהבת לרעך כמוך". אבל תכלית המצוה היא לקיים את צויו הבורא יתברך. וכמו שכל אדם אינו מניח תפילין רק משום שעכשיו זכה לאיזו הרגשה או התעוררות מיוחדת ומשום כך ניגש מניח תפילין, אלא עושה זאת משום שזו מצוה חשובה המתקיימת בכל יום ויום, ורק שצריך לעשותה עם הכוונה הנכונה. אולם יסוד קיומה הוא משום החיוב שחל ומתחדש עליו בכל יום ויום, וכן הוא לגבי מצוות שבין אדם לחבירו.

אברהם אבינו - יסוד החסד והאמונה

הוא דאברהם אבינו היה עמוד החסד, ועל שום כך נאמר "חסד לאברהם", והנה לכשנתבונן מי היה אברהם אבינו, הלא הוא היה הראשון שהכיר מכח עצמו בקיומו של הקדוש ברוך הוא, אבי האמונה לישראל ולכלל באי עולם. ולא מקרה הוא שאברהם אבינו אף היה יסוד למידת החסד "חסד לאברהם", לפי שרק האחדות שבין ב' מינים אלו, יכולה להביא למדרגה גבוהה בשתייהם. ומכח זה זכה אברהם אבינו להיות יסוד האמונה ויסוד מידת החסד, "חסד לאברהם"! והאחד בלי האחר, אין די בכך.

ובדבר זה יש כאמור כאלו הטועים וחושבים, אם אני יושב ולומד בהתמדה, מתפלל בציוור שלש פעמים ביום, אפילו לומד מוסר, הרי אני מושלם, לא חסר לי כלום. אבל האמת היא, כי אם לקוי האדם בעניינים שבין אדם לחבירו, הרי כל מה שיש בו לא שוה כלל כל עוד לא נוהג כהלכה בעניינים שבין אדם לחבירו. זה הנוהג להקפיד

רק באחד משני תחומים אלו, אין הדבר נחשב רק כחסרון בשלמות עבודתו ומצוותיו. אלא הוא כמי שאין לו כלום! וכן להיפך, יכול להיות בן אדם שעושה טובות וחסדים לרוב, אולם אם אין לו יראת שמים אף חסדיו ורוב מעשיו הטובים, אינם נחשבים כמעשים טובים. ולכל היותר ייחשב כאדם בעל התנהגות נאותה (ג'נטלמן), אבל הוא לא בעל חסד. שתי מיני המצוות הללו, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, אינן כשתי פרשיות נפרדות, אלא ענין אחד הוא.

קבלת התורה תלויה בבין אדם לחבירו

בהקדמה לקבלת התורה נאמר [שמות יט ב] "ויחן שם ישראל נגד ההר", וביאר רש"י (ע"פ מכילתא), "ויחן" לשון יחיד, משום שחננו "כאיש אחד בלב אחד", באחדות מלאה. ובדברי הכתוב האלו מבואר, שאם לא היתה חנייתם 'בלב אחד', לא היה שייך כלל לזכות לקבלת התורה!

והנה בענין זה צריך תיקון גדול, כי ישנם הסבורים שאם יתשלבו בקיום הראוי של המצוות שבין אדם למקום, הרי שודאי חסר בפנימיותם ועתידין ליתן על כך את הדין. אולם על מצוות שבין אדם לחבירו, אדם חושב שאין הדבר מחסר במהותו והוא לא יצטרך ליתן את הדין על דברים אלו. אבל האמת היא שכשם שדנים בין האדם על מצוות שבין אדם למקום, כך ידונו אותו איך הוא התנהג בין אדם לחבירו, ואינה צריכה לפנים שאם פגע או הזיק או הלבין פני חבירו ודאי ייענש על כך, אלא אפילו אם נמנע מלעשות מעשה חסד או צדקה וכדומה מתי שמחוייב בכך, יידון על כך באותה המידה שנמנע מלקיים מצוה שבין אדם למקום בשעה שחלה עליו חובה של איזה מצוה!

מתי יגיע מעשי - האחדות בין ב' העניינים

והנה, אמרו חז"ל [תנא דבי אליהו רבה, פרק כה] "שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, שלא קנו האבות העוה"ז והעוה"ב וימות בן דוד אלא בשביל מעשיהם הטובים ותלמוד תורה", התביעה על כל אחד לומר מתי יגיעו, היא כלפי תכלית הדרגה שהגיעו אליה האבות. ומהי? "מעשיהם הטובים ותלמוד תורה". האחדות הזו בין ב' התחומים הללו, היא תכלית עבודת האבות, וכלפי זה חלה החובה והשאיפה של כל אחד ואחד. והנה לו יצויר שיהיה אחד שיצליח להגיע לידי דרגת האבות באחד משני עניינים אלו, לא קיים חובתו כלל וכלל ועדיין רחוק הוא מדרגת האבות ככל שאר בני אדם. אין כאן ב' מהלכים נפרדים, אלא הדרגה הגבוהה שצריך להשיג היא באחדות שבין ב' העניינים. ורק על ידי כך, זוכה למעלת תלמוד תורה וזוכה למעלת מעשים טובים. וכפי שמצינו אצל אברהם, שמצד אחד נצטווה "לך לך מארצך" שקיום ציווי זה הוא תכלית האמונה ויראת השמים, ומאיך הוא אשר נאמר בו "חסד לאברהם".

עיקר דרגת 'אדם' - בנתינה לאחרים

האדם מטבעו הוא 'פרא אדם', והנה, 'תואר' זה - 'פרא' לא נאמר רק על ישמעאל. שהרי כבר נאמר [איוב יא, יב] "ועיר פרא אדם יולד", כל מי שהוא 'אדם' הרי בלידתו הוא 'עיר פרא'. עיקר ה'פראות' אצל בע"ח ואצל עיר בפרט, הוא מחמת שמבקשים בכל עת לדאוג לעצמם, לשרוד, לאכול ולחיות. וכי האדם שונה מהם? הלא כבר אמרו חז"ל [יבמות כה, ב], "אדם קרוב אצל עצמו", ומחמת קרבה זו הוא פסול לעדות, הוא חשוד על השקר. שכיון שמגיע אל עצמו, אף האיסורים החמורים נעשים לו להיתר. ואנו רואים מעשים שבכל יום, היאך עסוק האדם סביב עצמו וסיפוק צרכיו, נוטל לעצמו, חוטף לעצמו, וודאי במידה זו דומה הוא יותר ל'עיר' מאשר לבני אדם...

עוד אמרו חז"ל [עירובין סה, ב], "אמר רבי אילעאי בשלשה דברים אדם ניכר בכוסו ובכיסו ובכעסו", בשלשה דברים אלו מתגלה מי הוא באמת האדם, שהרי ג' דברים אלו סובבים סביב האדם המצמצם והמרוכז בעצמו. 'כוסו' - זוהי תאוות השתיה והאכילה. כאשר אדם

וכדברי ראש הישיבה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שהזכרנו כמה פעמים, על דברי הגמרא [סנהדרין ס.], "יראת ה' היא תתהלל זה דורו של רבי יהודה ברבי אילעאי, אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי שהיו ששה תלמידים מתכסים בטלית אחת ועוסקין בתורה. וביאר רבי חיים זצ"ל, אם כל אחד מאותם ששה תלמידים סוחב את הטלית לעצמו, אף אחד מהם לא יהיה מכוסה. אולם אם כל אחד מותר על חלקו ודוחף את הטלית לצד השני כדי שחבירו יהיה מכוסה, כולם יהיו מכוסים. וזהו החסד המעולה ביותר, כאשר נעשה מתוך אחדות אמיתית.

חיוב נוסף בן אדם לחבירו - אצל בני התורה

והנה, לבן תורה יש חיוב מיוחד של עשיית חסד, אשר מלבד מה שמצווה לנהוג כראוי בבין אדם לחבירו ולעשות חסד, מצווה הוא להקפיד על כך מצד החיוב לקדש ש"ש והאיסור הנורא לחלל את ה'. וכדברי הגמ' [יומא פו, א] "היכי דמי חילול השם, אביי אמר כדתניא ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות. מה הבריות אומרות עליו, אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה, אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמד תורה, ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו". ההיכי תמצאי לקדש את ה', או חלילה להיפך, הוא ע"י הנהגת בין אדם לחבירו. ואם אי אפשר לומר עליו 'כמה נאים מעשיו' הרי זה חילול ה', כמבואר בגמ' שם. נמצא שמלבד החובה המוטלת על כל בנ"א בהנהגת בן אדם לחבירו וכפי שמצויים על קיום כל התורה, נתייחד בן התורה בציווי נוסף זה מצד קידוש ה"ת. בן תורה מחויב בהנהגה אחרת, בלבוש אחר, בהליכה אחרת, הוא מחויב לגרום לכך שיאמרו הבריות 'כמה נאים מעשיו' וזה הוא קידוש ה'. יש תופעה מאוד מעניינת, הרבה פעמים כשיש ציבור שרוצים לראות איזה דבר או אדם כל שהוא, מתחילים לדחוף כדי שיוכלו לראות. והדבר תמוה ביותר, מה הענין בדחיפה זו, וכי ממתנינים להם 'מיליונים' כאלו מריבות בשביל כלום?! אלא שרואים אנו טבעו של אדם, 'עיר פרא כי יולד'. ומאידך, עולה בזה התביעה, איזו התנהגות שונה נדרשת מבן תורה.

ההיכי תמצאי לקיים את מצות החסד הוא לא רק במקרים קשים של צדקה או מחלות ה"י, אלא הם מתגלגלים בינינו כל העת. בחור שיושב בלי חברותא, כולם אשמים בכך, משום שכולם מחויבים לדאוג לו ולסייע בעדו למצוא חברותא! וכמו כן, היתכן שיהיה בחדר אוכל בחור שאין לו מנה לאכול, הרי כולם מחויבים לדאוג לו. ואדרבה, כאשר כולם דואגים לכולם, וההרגה הכללית בישיבה היא הרגשה של דאגה וטובת הזולת, אזי מתקיימת מצות החסד בדרך המובחרת ביותר, וכמו שהבאנו לעיל בשם רבי חיים זצ"ל בביאור הגמרא "ששה מתכסים בטלית אחת".

[מרן ראש הישיבה זצוק"ל סיים שיחה זו כך:] היום בבוקר היתה בליבי הרגשה לא נעימה בתפילה, כדי להרגיש לעשות חסד צריך שהלב יהיה מלא בלי שום פקפוק. לא שחס וחלילה יש קפיצא על משהו ולא טענה... היום בתפילה היה רק חלק יחסי מהציבור, ואם זה כך כבר בתחלת הזמן, אם 'מתגלשים' רחמנא ליצלן, 'מתגלשים' הרבה. זה פגע בלבי היום... דברי חז"ל שכל ישראל ערבים זה לזה, נאמרו הן בענינים גשמיים, הן חסד והן ברוחניות. אם מקפיד על בין אדם לחבירו וחסר בבין אדם למקום, אינו כלום! אני מבקש, שהתפילה בבקר תהיה כמו שצריך, איזה יום שיהיה, ולכל הפחות בששת ימי הלימוד.

לא יכולתי בלי להזכיר, זה מאד הפריע לי, אתם לא מוכרחים להתחשב עם הרגשות שלי...

שה' יתן שלב כל אחד ואחד ירגיש את חבירו, וכל אחד יקרב את חבירו ושניע לדרגה של איש אחד בלב אחד, הן בבין אדם לחבירו, הן בין אדם למקום, שהסדרים התפילה והלימוד יהיו מלאים וגדושים בכל מקום שהוא ובזכות זה יהיה סייעתא דשמיא וזמן מוצלח, וה' יקבל תפלתנו אמן!

אוכל הוא דואג רק לעצמו. ואז אפשר להבחין עד כמה הוא 'פרא' ועד כמה הוא 'אדם', והוא הדין בכיסו, כאשר מבקשים ממנו לחלוק ממנו לאחרים, מאותו ממון שעמל קשה להשיגו. האם רק טובת עצמו ו'כיסו' לנגד עיניו, או שיש בו את מעלת ה'אדם', ועושה מה שמחויב וצריך לעשות. וכן בכעסו, כאשר פוגעים בו, פוגעים בכבודו, האם רואה רק את עצמו וכיון שפגעו בו מיד מאבד שליטה על עצמו וכועס ונוהג כפרא, או שעוצר בעד עצמו וכובש כעסו. בכח שלשה אלו, עומדים על טיבו של אדם, עד כמה הוא 'פרא' ועד כמה הוא 'אדם'!

אמנם חז"ל הזכירו רק 'כוסו כיסו וכעסו', אולם עינינו הרואות בכמה וכמה דברים ניכר האדם. בחור בישיבה ניכר בפנימיה ובחדר אוכל. יתכן שבבית המדרש הוא נראה צדיק תמים, עובד ה' בכל כוחו. אולם כשהוא נכנס לחדר אוכל או לדירה, הוא לפתע מתגלה כ'פרא אדם'. והדבר תמוה, איך יתכן שאדם יתנהג כך, האם הוא אכן צדיק ועובד ה' כפי שהוא נראה בבית המדרש, או שהוא אכן פרא אדם כפי שהוא נראה בחדר אוכל ובפנימיה. כיצד באדם אחד מתגלים שני חלקים מנוגדים, במקום אחד הוא נראה מתלמידי אברהם יצחק ויעקב, ובמקום אחר הוא נראה מתלמידי ישמעאל, וכי שוכנים בקרבו שני אנשים שונים זה מזה בתכלית? אלא התשובה היא, שייסוד החסרון הוא בעצם הפנימיות שלו, אם אין התנהגות ראויה בפנימיה או בחדר אוכל, חסר גם בעצם עבודת ה' שלו. וכפי שנתבאר, עבודת ה' בבין אדם למקום ועבודת ה' בבין אדם לחבירו, ענין אחד הם. אם בונה את עצמו כעובד ה' בתפלה, בתלמוד תורה, אך לא נוהג באותה המידה בעניינים שבין אדם לחבירו, א"כ אף התפלה שלו במדרגה פחותה עד מאוד. ולכן אין תימה למה אין כל השפעה מתפילתו ותורתו על כלל הנהגתו.

בין אדם לחבירו - גדרי הלכה כבכל מצוות

והנה, כיון שנתבאר גודל חשיבות העבודה בעניינים שבין אדם לחבירו, יש להוסיף שכשם שבכלל המצוות לומדים ומקפידים לקיימן לפרטיהם ודקדוקיהם, כך בהנהגת בין אדם לחבירו יש לדעת במה נצטוינו והיאך יש לקיים חלק זה שבתורה [היינו מלבד הדברים הברורים של גזל, נזיקין וכדו'] וחובה ללמוד מתוך הספרים המיועדים לכך, כגון ספרי הח"ח זיע"א וכדו'. ונזכיר כמה נקודות חשובות שיעמדו לנגד עינינו טרם ניגש לעשיית טוב וחסד עם זולתנו.

כמה דרגות יש בבין אדם לחבירו ובמעשה החסד. ראשית לכל, 'לא תעשה'. היינו להימנע מדברים העשויים להסב צער ועגמת נפש לזולתנו, וכמה וכמה נכשלים באונאת דברים כאשר מצער אדם את חבירו בלא שים לב, וברגע אחד של כעס מדברים כ"כ קשה ומלבינים פני חבירו, ובאים לידי שפיכות דמים ל"ע. וכן גזל שינה ושאר דברים שנעשים ללא שימת לב, ובמידה רבה יש בהם חומר על גזילה והזיק, היות וכאשר גזל אדם מחבירו, הוא יודע שגזל או הזיק וכישוב בתשובה יידע למי להשיב ולבקש את מחילתו. אולם באונאת דברים ושאר אופני הצער, יכול אדם לחיות עד מאה ועשרים ולא לדעת שפגע כלל בזולתו, ועלול להתמיד ולשנות בפגיעתו, ואם לא ימחה הנפגע בפניו, נמצא חוטא ונכשל מידי יום, והוא בטוח שהוא צדיק גמור! על כן חייב כל אחד לדעת וללמוד ממה להימנע וממה להיזהר, בפרט ובפרט בעניינים אלו.

הדרגה היותר גבוהה היא קיום החסד ב'קום ועשה'. וכדי שיהיה מעשה החסד מושלם וראוי צריך להקפיד, א' שלא יהיה בחסד שום צד שלילי, שלא תהיה נגיעה עצמית. אלא אם עושה החסד בכדי לקבל חזרה מזה שעושה עמו את החסד, הרי אין זה חסד כי אם עשיית עסק ומסחר, זו החלפה 'שלי שלך ושליך שלי'. ולכן יש להקפיד על נקיטת, שיעשה לשם טובת חבירו בתכלית. ב' יש עוד דרגה אחרת, גבוהה יותר, והיא עשיית החסד באחדות. אף אם עושים החסד כראוי, אבל כשהחסד נעשה 'כאיש אחד בלב אחד' כאשר הכלל עושים החסד לטובת הכלל כולו, זהו חסד מושלם, לפי שציבור גדול שותף כולו בטובת הכלל ואין שם מחשבה עצמית אלא מחשבת הכלל, וזהו החסד המעולה ביותר. וכגון שיש ציבור של חמש מאות אנשים, ורק חציים יעשו חסד עבור האחרים והשאר לא יעשו, אין זה חסד באחדות. אלא צריך שכולם יחד ישתדלו בעשיית החסד עבור הכלל כולו.

BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEKS' PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

Rav Nosson Tzvi zt"l: Love of Chessed Accentuates Torah Greatness

Harav Hagaon Ahron David Shlita

Rav Nosson Tzvi was a truly amazing person. We say in davening, כִּי בְּאוֹר פְּנֵיךָ נִתְּתָ לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה, חַיִּים וְאַהֲבַת הַסֵּד – Hashem gave us a Torah chaim and ahavas chessed. And the Chofetz Chaim wrote a sefer called Ahavas Chessed, where writes that the mitzvah of chessed is unique in that it has to be done with ahavah.

He brings a mashal of a person whose son is getting married. The person buys his son everything he can – a watch, clothing, sefarim, a Shas, and more. Even though the son didn't ask for all this, the father loves him and buys him anything he can. That's ahavah.

That's the way we have to treat every Yid: with ahavas chessed, like a son.

Rav Nosson Tzvi was a big talmid chacham, a gadol baTorah. But his gadlus in Torah came together with his incredible gadlus in chessed. Even though he was a big rosh yeshiva – learning Torah, saying shiurim, giving chaburos – he was a gaon b'chessed. He had the middah of the Chofetz Chaim – ahavas chessed.

When we were bachurim in the Mir, he made a chaburah for us. We were a group of four or five, and every week one bachur said a chaburah on the sugya. He came to every chaburah, so we had to say something meaningful. We would stay up all night preparing the chaburah. He made it a big mechayev – we were saying a chaburah in front of him.

Then, after everyone in the chaburah got married, he said, "We're making a new chaburah, a chaburah of married people." And he decided that each week the chaburah would be held in the house of the one saying the chaburah. So every week our chaburah of six or seven avreichim went to the house of the avreich saying the chaburah that week.

Rav Nosson Tzvi made a condition: no food. The baal habayis doesn't give any food or drink. No kugel, no cake, no soda, not even water or cups. Nothing. Just a table and chairs. Why? Because if there has to be food, there would be pressure on the baalas habayis to prepare food. So – no food. That was the tnaï.

He wanted to create a mechayev for the avreich to say a chaburah in his house, but he used chochmah to ensure that there would not be pressure on his wife. And Rav Nosson Tzvi would come to each house for the chaburah, which made it chashuv.

That was his ahavas chessed.

The Chofetz Chaim also wrote the Mishnah Berurah. Why did he write it? Not for his own shteiging, but for chessed. He said, Klal Yisrael needs the Mishnah Berurah, to know the halachos.

Other people write sefarim for their shteiging, which is also good, but he wrote it for Klal Yisrael. The Mishnah Berurah is an expression of ahavas chessed, so it was accepted in a remarkable manner.

It says in Ahavas Chessed that if we do chessed, Hashem also does chessed for us. Rav Nosson Tzvi had incredible siyatta d'Shmaya, adding buildings to the Mir and drawing thousands of talmidim, because Hashem says: "You do chessed, I'll do chessed for you."

Innovating Chessed

The Gemara (Rosh Hashanah 18) relates that Abaye and Rava descended from Beis Eili, who were cursed that they would not live long. But Torah and chessed remove the klalah, so Abaye lived sixty years, while Rava lived forty years. Why the difference? The Gemara answers that Rava was osek in Torah, while Abaye was osek in Torah and chessed.

The Chofetz Chaim, in Ahavas Chessed, asks: If the Gemara is referring to chessed that could not have been done by others, then certainly Rava also did that kind of chessed, since the rule is that a person must stop learning Torah to do such a chessed. But if it is referring to chessed that could have been done by others, then Abaye, too, would not have done it at the cost of his limud haTorah. So what difference was there between Abaye and Rava?

The Chofetz Chaim answers with a davar nora. He says that Abaye, in his greatness, innovated new

BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEKS' PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

chassadim, which made them inherently things that others could not do. But he felt that since he was known for his greatness in chessed, he was obligated to innovate these new chassadim. Rava, on the other hand, did chassadim for which there was an existing need that others could not do, but felt that he shouldn't take time from learning to innovate new chassadim. Hashem paskened like Abaye, as we see from the fact that He gave him twenty more years of life to compensate him for all time he spent doing chessed.

When I became a chassan, Rav Nosson Tzvi approached me and asked, "Where are you going to live?" He came to me – I didn't come to him.

I said, "I don't know."

He said, "Let's go look for a dirah." So he and I went during bein hasedarim for the next week or two or three to look for diros, and we found this dirah, baruch Hashem. Rav Nosson Tzvi came to my dirah many times; he used to learn with me in my dirah.

His chessed was unbelievable. I didn't come to him and say that I had nowhere to live; he asked me! Everything he did was with a lev tov, a big heart, a pure heart, with hislahavus. He helped all the bachurim in yeshiva, in different ways.

Chasing Chessed

Indeed, the Chofetz Chaim teaches in Ahavas Chessed that you have to run to do chessed, to be rodef chessed.

Rav Nosson Tzvi had a rebbi, Rav Chaim Kamil – asef lecha rav. He came to Eretz Yisrael as a teenager, and Reb Leizer Yudel gave him a rebbi, Rav Chaim Kamil. He stayed with this rebbi for much of his life, until Rav Chaim passed away.

Rav Nosson Tzvi said that a person has a choice to choose a rebbi, and whoever he chooses will be his rebbi even in Olam Haba. Rav Leizer Yudel, his great-uncle and grandfather by marriage, said, "I'm choosing Rav Chaim Brisker." That was his rebbi. And Rav Nosson Tzvi said, "I'm choosing Rav Chaim Kamil."

And he did everything according to what Rav Chaim Kamil said. Even after he became rosh yeshiva, he

continued to consult with him and wouldn't make a move without him.

Rav Nosson Tzvi ran my shidduch, and even then, he asked Rav Chaim Kamil for guidance on when and where the meetings should take place, and various other details. Rav Kamil would tell him how to do everything.

When Rav Nosson Tzvi wanted to open the Mir yeshiva in Brachfeld, he was already sick, and his family told him, "You can't do this! You can't move!" But how could they stop him? They decided to ask Rav Chaim Kamil to tell him no, and Rav Chaim Kamil agreed. But the night before he was going to do that, he had a dream in which the alter rosh yeshiva came to him and told him, "Don't say no." So he didn't.

We have to learn a lesson from Rav Nosson Tzvi in Torah and chessed – to care for whoever you can around you and help them. They don't have to ask you for help. Look around and see how you can help people.

That's how Rav Nosson Tzvi became a big gadol baTorah – he had ahavas chessed, and Hashem helped him, middah k'neged middah, because he did chessed.

He helped me a lot, all my life, and I am grateful to him for everything. So much of what I have is his.

Hashem should help that he should be a meilitz yosher for all the talmidim, and we should follow his derech. Hashem should send everyone all the yeshuos, amen.